

PEDROLO, O EL VALOR DE LA DISSIDÈNCIA
Isidor Cònsul

Manuel de Pedrolo, *Diari 1986*. Edició a cura de Francesc Vallverdú. Edicions 62. Barcelona, 1998

Durant quatre anys, entre el dia 21 de gener de 1986 i començaments de 1990, Manuel de Pedrolo va dur puntualment un diari íntim, una mostra generosa del qual va anar sortint a la darrera pàgina de la revista "El Temps" (IV-87 / III-88). Després de la mort de l'escriptor, Edicions 62 publicà *Darrers diaris inèdits. Blocs 1988-1990* (1991) i ara es presenten els papers de 1986. Vol dir, si ho tinc ben entès, que per acabar de quadrar els números només falta el bloc corresponent a 1987. La publicació d'aquests *Diaris* ha d'ajudar a comprendre l'enigma de Manuel de Pedrolo, l'obra del qual no ha passat encara el procés de tria que hauria de separar la dotzena de bones novel·les que crec que va escriure d'aquelles altres més conjunturals, o no prou reeixides, que foren un peatge circumstancial a la literatura de gènere, o bé provatures agosarades d'un narrador que tingué, com cap altre, l'ambició de novel·lar-ho tot.

Però abans de garbellar l'obra cal desfer el nus i el secret de l'escriptor, donar nitidesa a les zones d'ombra i desxifrar l'halo de misteri que l'acompanyà sempre. En el punt de mira d'aquesta perspectiva, els quatre anys de progressiu sincerament entre els papers d'un diari personal il·luminen, crec, el capteniment d'una actitud moral intransigent i ajuden a comprendre la diversitat de rareses d'un personatge públic que no volia honors ni premis, que es negava en rodó a cobrar l'IVA en les seves factures, que acceptava molt a desgrat que l'entrevistessin a la premsa i als mitjans audiovisuals, que es mostrava desencisat pel present històric i amb una enorme contundència crítica amb la realitat del món que l'envoltava, sobretot el món del catalanisme polític.

UN FIL DE CONTINUÏTAT

Tot i ser cronològicament anteriors, les anotacions de 1986 es poden llegir com un fil de continuïtat amb les que es publicaren en el volum de set anys enrere (*Darrers diaris inèdits. Blocs 1988-1990*). Unes i altres conformen el testimoni d'un escriptor reflexiu, d'un observador atent a la quotidianitat, d'un lector d'envejable voracitat que comenta els llibres que llegeix, d'un tipus apassionat pel món del

cinema i d'un ciutadà molt crític amb les coordenades polítiques que travessen el seu país. Però al costat d'aquests eixos, el *Diari* dona fe d'un autor que es mou a la contra dels tòpics d'esquerperia que acostumen a retratar-lo: un escriptor que sempre és a punt i assequible als lectors que el busquen, que anota la correspondència rebuda sobre els seus llibres, les trucades que li comenten detalls per telèfon i que rep, un dia sí i un altre també, universitaris i batxillers que han de fer treballs sobre la seva obra. Un autor, en darrer terme, que reflexiona sobre les pròpies raons existencials que l'han dut a escriure (**Per què fabulo? O: per què aquesta necessitat de fabular? És així com m'escapo, com procuro escapar-me del dolor de viure?...**); alhora que lamenta, en atacs ferotges de sinceritat, haver escrit alguna de les obres que ha escrit, com ara *El mecanoscrit de segon origen*

NACIONALISME, SEXE I RELIGIÓ

Hi ha tres temes d'una certa recurrència en aquest bloc de 1986: nacionalisme, sexe i religió. Tot i que l'escriptor es manifestava com a no creient, la religió és una llançadora que va i ve pels papers del diari. Punteja en les converses amb amics de Tàrrrega, amb qui comparteix hores xafogoses de l'estiu, i surt de les novetats bibliogràfiques que s'afanya a transitar perquè, tot i mostrar-s'hi reticent, tracten punts del seu interès. Quan la temàtica religiosa es lliga amb el sexe, el còctel esdevé explosiu i Pedrolo acostuma a plantejar-lo amb mostres de la vida religiosa femenina. De teló de fons hi ha la dita d'Anatole France (**la més estranya de totes les nostres aberracions sexuals és la castedat**), i els escolis pedrolians duen el lector per la insòlita telefonada d'una monja, lectora d'amagat del nostre autor, que li parla de les tensions sexuals que ella mateixa ha viscut en el convent; o les especulacions sobre la higiene íntima de Santa Teresa de Jesús, a partir del mocador tacat de sang que es guarda a Àvila; o la coneguda història amorosa de la monja portuguesa Marianna Alcoforado. En àmbits forans al cristianisme s'hi troba el text més cruel d'aquest bloc del 86: el manlleua de Séverine Auffret, del llibre *Des couteaux contre les femmes*, i es refereix a la barbàrie de l'excisió i la infibulació practicades per la tradició àrab.

Tot i això, on la veu de Manuel de Pedrolo es mostra més contundent és quan s'enfila a les bastides del propi ideari nacionalista per denunciar, mordaç,

actituds polítiques que sempre troba porugues, plenes d'ambigüitat i cuinades al bany maria. Desencisat, contempla el dia a dia de sectors de la societat catalana que es qualifiquen de patriotes i que s'han acostumat a adoptar, sense grinyols ni escarafalls, actituds vergonyants de submissió cultural i lingüística. Un exemple que guanya actualitat ara que acabem d'estrenar llei lingüística és aquest apuntament del 26 d'abril: **Dono un cop d'ull a la llarga llista de societats i d'empreses que s'han adherit al II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, i veig, sense cap sorpresa, tot d'indústries que ni s'han preocupat de catalanitzar el nom comercial sota el qual operen.** I aquest altre: **La Generalitat ha concedit una trentena més de creus de Sant Jordi. És interessant de veure que un dels distingits és en Camilo José Cela, del qual es diu que és un catalanòfil ...** (17 d'octubre). I així fins a omplir-ne un cabàs amb dotzenes d'exemples.

Segurament és cert quan s'afirma que aquests diaris no són gran cosa en termes estrictament literaris. Però comuniquen la bondat de la dissidència i el valor que suposa tenir veu pròpia en aquest temps d'uniformitat i de pensament únic. També els intueixo amb la força d'una bomba de rellotgeria que farà maleses a la consciència col·lectiva si mai el temps ens aboca, com a única alternativa, a haver-nos d'encarar al mur de les lamentacions. I guarden, en darrer terme, els cops de braó d'una intel·ligència sincera, esmolada per l'esperit crític.

Isidor Cònsul